

Monumentnummer*: 531487

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 september 2013
Kadaster deel/nr 82651/40

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Maarsssen Stichtse Vecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Maarsssen Werk bij Maarsseveen

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Maarsseveen	C			700
Maarsseveen	C			699
Maarsseveen	C			698
Maarsseveen	C			437
Maarsseveen	C			442
Maarsseveen	C			639
Maarsseveen	C			441

*Omschrijving***

Cluster 26. Fortaanleg en (resten van) aarwerken, (onderhouds)wegen, natte gracht met buitenoeveren en van oudsher door stenen palen aangeduide militaire zone.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE Inleiding

FORTAANLEG EN (RESTEN VAN) AARDWERKEN, (ONDERHOUDS)WEGEN, NATTE GRACHT MET BUITENOEVEREN EN VAN OUDSHER DOOR STENEN PALEN AANGEDUIDE MILITAIRE ZONE als basale onderdelen van laat-19de-eeuws verdedigingswerk. Forten werden gewoonlijk geconstrueerd op basis van vooraf aangebrachte aardlichamen, die als een fundering fungeerden en wegzakken in (een natte en slappe) bodem moesten voorkomen. Bij de bouw van de forten is, behalve dit gewoonlijk al tactisch 'voorgevormde' aardlichaam - dat op zichzelf reeds een weerbare rol kon vervullen - ook nog een specifieke aanleg gerealiseerd die bedoeld was om de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

defensieve kracht te vergroten, onder meer door de opname erin van opstelplaatsen voor geschut, de veiligheid van de bezetting te waarborgen en intern en extern transport en verkeer te vergemakkelijken. Zo ontstonden er onder meer aarden dekkingen voor verschillende bouwwerken, om ze minder kwetsbaar te maken voor inslagen van vijandelijk vuur, aarden wallen die de bebouwing en open terreinen dekten en de contouren bepaalden en bestrate paden en appelplaatsen. Forten werden meestal omgeven door een of meer natte of droge grachten om eventuele nadering van de omwalling of het fortterrein tot het laatst toe te belemmeren. Forten waren normaal gesproken slechts te bereiken via een of meerdere bruggen of via een smalle landengte. Waar om waterstaatkundige of andere redenen een permanente directe verbinding tussen binnen- en buitengebied bestond, was deze zodanig uitgevoerd dat hij niet of slechts met de grootste moeite te passeren was. Toepassing van zogenoemde ezelsruggen, monniken en / of hekwerken was hierbij gebruikelijk. Langs de buitenzijde van de grachten lag vaak een weg of pad. Dit onderdeel kon zowel in de vorm van een gedekte weg (glacis / enveloppe) zijn aangelegd, als ook wel gelijk met, of boven maaiveldniveau. Deze wegen of paden konden diverse functies hebben, uiteenlopend van openbare weg tot onderhoudspad, en ook van militaire, gedekte weg tot exclusieve toegangsweg naar het fort. Buiten de natte gracht bevindt zich bovendien vaak een (van oudsher en nog ten dele) met grenspalen als zodanig aangemerkte zone waarover het Ministerie van Oorlog zeggenschap had. De aardwerken van het Werk bij Maarsseveen zijn in 1940 grotendeels geëffend en het fort is thans vrij toegankelijk. Alleen de aarddekking van het kazernesgebouw is hierbij gehandhaafd. De zone waar het Ministerie van Oorlog zeggenschap had rond het Werk bij Maarsseveen, de Militaire Landgrond, is in het veld nog duidelijk waarneembaar, onder meer door slotenbelopen en kavelpatronen. De relatie met het voormalig inundatiegebied en het voormalige schootsveld is grotendeels intact.

Omschrijving

FORTAANLEG EN (RESTEN VAN) AARDWERKEN, (ONDERHOUDS)WEGEN, NATTE GRACHT MET BUITENOEVERS EN VAN OUDSHER DOOR STENEN PALEN AANGEDUIDE MILITAIRE ZONE als onderdeel van het Fort bij Maarsseveen. Het fort bestaat in hoofdzaak uit een rechthoekig aardlichaam met sterk afgeronde begrenzingen, dat is omgeven door een natte gracht. De contouren en de aardwerken zijn gerealiseerd in de jaren 1880-1881. De contouren, de aarddekking van het kazernesgebouw, de fortgracht en de buitenoevers waar zich het onderhoudspad bevond, zijn nog goed herkenbaar. Hierbuiten bevindt zich een door sloten- en wegenbeloop nog als zodanig in het veld herkenbare zone die tot het militaire terrein behoorde, de Militaire Landgrond, die op de bij dit document behorende kaart is aangegeven.

Waardering

FORTAANLEG EN (RESTEN VAN) AARDWERKEN, (ONDERHOUDS)WEGEN, NATTE GRACHT MET BUITENOEVERS EN VAN OUDSHER DOOR STENEN PALEN AANGEDUIDE MILITAIRE ZONE van het Fort bij Maarsseveen zijn van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende meer dan 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw)

Het onderdeel is een voorbeeld van een aarden aanleg met wegen en paden en een bouwwerk met aarden dekking voor verschillende functies, met een natte gracht en een door middel van grenspalen aangeduide militaire zone - het geheel uit de jaren 1880-1886.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

* Ensemblewaarde en situationele waarden vanwege zijn ligging binnen het systeem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen, vanwege de basale relatie met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder vanwege de vrijwel gave relatie met het schootsveld.

* Het onderdeel is redelijk illustratief omdat dit het systeem van accesverdediging in een grotendeels ongeschonden fysieke omgeving laat zien.

* Het onderdeel is redelijk bewaard omdat het de basis en het grondplan van aardwerken van forten en het systeem van bescherming van bouwwerken door middel van aarden dekking laat zien.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie